

**IZVJEŠĆE O SAVJETOVANJU S JAVNOŠĆU
U POSTUPKU DONOŠENJA
ODLUKE O DONOŠENJU STRATEGIJE I PLANA PRILAGODBE NA KLIMATSKE
PROMJENE GRADA LABINA**

Nositelj izrade izvješća:
GRAD LABIN, UPRAVNI ODJEL ZA GOSPODARSTVO I EU PROJEKTE
Labin, 13. rujna 2019.

Naziv akta za koji je provedeno savjetovanje s javnošću	STRATEGIJA I PLAN PRILAGODBE NA KLIMATSKE PROMJENE GRADA LABIN
Naziv tijela nadležnog za izradu nacrtu / provedbu savjetovanja	Grad Labin, Upravni odjel za gospodarstvo i EU projekte
Razlozi za donošenje akta i ciljevi koji se njime žele postići uz sažetak ključnih pitanja	Grad Labin je u rujnu 2015. godine započeo s provedbom Life SEC Adapt projekta, sufinanciranom iz LIFE programa Europske unije. Jedan od obveznih outrezultata projekta je i izrada Strategije i plana prilagodbe klimatskom promjenama s integriranim mjerama SEAP-a (Akcijskog plana energetski održivog razvitka). Cilj je smanjenje ranjivosti društvenih i prirodnih sustava na negativne utjecaje klimatskih promjena, odnosno jačanje njihove otpornosti i sposobnosti oporavka od tih utjecaja.
Objava dokumenata za savjetovanje	http://www.labin.hr/otvorena-savjetovanja
Razdoblje provedbe savjetovanja	Savjetovanje sa zainteresiranom javnošću provedeno je putem internetske stranice Grada Labina u razdoblju od 30. srpnja 2021. do 30. kolovoza 2021. godine.
Pregled prihvaćenih i neprihvaćenih mišljenja i prijedloga s obrazloženjem razloga za neprihvaćanje	Pristigle su 2 (dvije) primjedbe, sadržane u Prilogu br. 1.
Troškovi provedenog savjetovanja	Provedba savjetovanja nije iziskivala dodatna financijska sredstva

Prilog 1. Pregled prihvaćenih i neprihvaćenih primjedbi

Red broj	Sudionik savjetovanja (ime i prezime odnosno naziv organizacije)	Članak ili drugi dio nacrt na koji se odnosi prijedlog ili mišljenje	Tekst zaprimljenog prijedloga ili mišljenja	Status prijedloga ili mišljenja (prihvaćanje/neprihvaćanje s obrazloženjem)
1.	Iva Rukavina	Načelni prijedlozi i mišljenja na nacrt kompletnog akta ili dokumenta	<p>Ponajprije bi pohvalila bih interes Grada Labina da se aktivno uključi prilagodbe klimatskim promjenama kao i namjeri mitigacije istih. Dostavila bih vam nekoliko prijedloga i sugestija na Strategiju i plan prilagodbe klimatskim promjenama Grada Labina kao građanka Labina. Voljela bih da te aktivnosti budu sveobuhvatne, konkretne i provedive te u konačnici u službi zaštite prirode i okoliša i boljitka građana Labina. Zbog svoje struke, većinom ću se osvrnuti na kategoriju zaštite bioraznolikosti, kopnenim i morskih ekosustava te zaštite staništa. Prijedlozi i mišljenja na nacrt kompletnog akta: 1. U poglavlju „Odabir aktivnosti prilagodbe“ objašnjena je metodologija po kojoj su se aktivnosti rangirale prema lokalnim potrebama. Ukupno je razmotreno 253 aktivnosti, a 56 aktivnosti prešlo je prag od 3,3 boda te su preporučene za provedbu. No, u naznačenih 14 mjera odabrano je 20-tak aktivnosti iz Tablice 7. od kojih se neke ponavljaju dva put, te su uz to uključene su i aktivnosti koje nisu prešle bodovni prag višekriterijske analize (navedene su u Primjedbama na pojedine dijelove dokumenta). U odjeljku „Vrednovanje aktivnosti prilagodbe“ istaknuto je da je prednost dana pripremnim mjerama (mjerama edukacije, izrade planova, dokumentacije) kako bi mjere ulaganja u infrastrukturu bile ostavljene za naredne planove prilagodbe klimatskim promjenama. Iznimka je ukoliko je Grad već izradio potrebnu dokumentaciju</p>	<p>Prijedlozi se ne prihvaćaju.</p> <p>Zajedničkom analizom prijedloga od strane predlagatelja, predstavnika Grada Labina i izrađivača Strategije zaključeno je kako bi uključivanje svih navedenih prijedloga iziskivalo kompletnu reviziju dokumenta zbog dostupnosti novih ulaznih podataka kojih u vrijeme izrade Strategije nisu bili dostupni ili su bili zastarjeli. Kako nam u 2022. godine slijedi obvezna revizija dokumenta svi navedeni prijedlozi biti će dostupni odabranom izrađivaču revizije Strategije. Jedna od aktivnosti koju će Grad posebno istaknuti biti će uključivanje zainteresiranog građanstva i zaprimanje njihovih prijedloga već pri izradi dokumenta.</p>

			<p>i planiranje za infrastrukturne mjere, u tom slučaju savjetuje se započeti/nastaviti s infrastrukturnim mjerama. No,</p> <p>u statusu provedbe velikog broja mjere koji nisu uvrštene u Tablicu 7., stoji da nisu započete. Stoga se postavlja pitanje po kojem kriteriju su odabrane aktivnosti koje će se provoditi unutar određenih mjera? Zašto su pojedine aktivnosti koje nisu prošle prag uključene te zašto su neke aktivnosti iz Tablice 7. dobile prednost pred drugima ako kriterij nije bio sam broj bodova? Također, pomalo iznenađuje aktivnost koja je dobila najviše bodova u višekriterijskoj analizi: T02-01. Organiziranje radionica za zainteresirane djelatnike u turizmu s ciljem upoznavanja specifičnih klimatskih rizika, vjerojatnosti njihova pojavljivanja te mogućnosti prilagodbe. Iako je edukacije turističkih djelatnika bitna, ali i svih ostalih dionika i cijelog građanstava, iznenađuje da je dobila više bodova od samih konkretnih aktivnosti kojima se ublažavaju klimatske promjene. Tim aktivnostima bi trebala biti dana prednost, a edukacija biti nužna popratna aktivnost kojima se postiže bolja prihvaćenost i podrška mjerama među dionicima. Također, u sažetku Strategije istaknuto je da je dan detaljan opis i plan 14 mjera. No, 2 mjere uopće nemaju uključen opis, u 5 mjera opis se sastoji od 1 rečenice, a u ostalih 7 mjera opis se sastoji od 2 do 4 natuknice što se ne može baš nazvati detaljnim. Zbog navedenog teško se, osim generalne ideje, može shvatiti čime će se navedena mjera konkretno baviti. Dodatno, uz naziv mjere navedene su samo šifre aktivnosti iz Tablice 7. i Tablice 11. te da bi se shvatilo na što se šifra odnosi čitatelj</p>	
--	--	--	---	--

			<p>treba tražiti u navedenim tablicama što uvelike otežava čitanje. Poželjno je da se navedeno ispravi i nadopuni kako bi se jasno i detaljno prezentirale mjere prilagodbe klimatskim promjenama. 2. Pohvalno je da se velika turistička kuća poput Valamara uključila kao interesna skupina u izradu Strategije. No, uočljiv je nedostatak ključnih sektora za koje se vežu i najveće emisije stakleničkih plinova poput industrije i prometa. U uvodnom dijelu istaknut je Sporazum gradonačelnika i Prilagodba gradonačelnika koji imaju plan smanjiti emisiju ugljikova dioksida do 2030. za 40% dok samoj Strategiji nema aktivnosti konkretno vezanih za ostvarivanje toga cilja. U poglavlju „Dosadašnje aktivnosti vezane uz ublažavanje i prilagodbu klimatskim promjenama“ navedene su aktivnosti iz područja prometa i energetske učinkovitosti zgrada. Ako se navedeni cilj planira ostvariti kroz Akcijski plan energetske učinkovitosti Grada Labina, bilo bi poželjno detaljnije se na to osvrnuti se u Strategiji kako bi se dobila potpunija slika. A ako ne, onda bi zasigurno trebalo u planove uvrstiti navedene sektore kao glavne proizvođače stakleničkih plinova. Grad Labin bi trebao definirati najveće proizvođače stakleničkih plinova na svom području i potom ostvariti suradnju u cilju ostvarenja plana smanjenja emisije. Najveće tvornice poput tvornice cementa i staklene vune te termoelektrana, možda i nisu na području samog grada Labina, no staklenički plinovi ne poznaju granice. Stoga bi u Strategiju barem trebalo uvrstiti kao jedan od dugoročnih planova uspostava suradnje na polju</p>	
--	--	--	---	--

			<p>ublažavanja klimatskih promjena sa navedenim dionicima i općinama na čijem su području, ako do sada suradnja ne postoji. 3. U poglavlju „Pregled ranjivosti i rizika na klimatske promjene“ jasno je istaknuto da prostorno planiranje ima izuzetno važnu ulogu i u smanjenju učinaka klimatskih promjena jer se promjena namjene zemljišta (npr. iz poljoprivrednog ili šumskog u građevinsko, ili prenamjena šuma u poljoprivredno zemljište) smatra najvažnijim uzrokom povećanja emisija stakleničkih plinova. No, u predviđenim mjerama prilagodbe na klimatske promjene Grada Labina niti se jedna ne bavi konkretno prostornim planiranjem. U Dodatku 1. navedenu su i aktivnosti vezane uz prostorno planiranje kao što su PP-02-01. Jačanje programa trajnog stručnog usavršavanja za prostorne planere vezanih za primjenu mjera prilagodbe klimatskim promjenama, PP-03-02 Razvoj i jačanje metodologije integralnog prostornog planiranja i Strateške procjene utjecaja na okoliš (SPUO) s naglaskom na primjenu mjera prilagodbe klimatskim promjenama, PP-03-03 Izrada programa i smjernica za jačanje međusektorske koordinacije u postupku izrade prostornih planova, s naglaskom na planiranje mjera prilagodbe klimatskim promjenama. Prostorno planiranje trebalo bi uključiti u Strategiju te se povezati sa rezultatima aktivnosti kao što je B-01-04. Uspostava sustavnog monitoringa prirodnih ekosustava obuhvaćenih kroz program tradicijske poljoprivrede i B-02-02. Uspostava stručnog monitoringa prirodnih stanišnih tipova i divljih vrsta za praćenje</p>	
--	--	--	---	--

			<p>utjecaja i posljedica klimatskih promjena, sukladno propisu kojim se uređuje zaštita prirode. U poglavlju „Pregled ranjivosti i rizika na klimatske promjene“ navedeno je da najčešće dolazi do prenamjene šumskog zemljišta u građevinsko ili poljoprivredno. No, nužno je istaknuti da je šumski ekosustavi najproduktivniji kopneni ekosustavi. Opće korisne funkcije šuma su odavno poznate i priznate te su navede i u Zakonu o šumarstvu i Pravilniku o uređivanju šuma (NN 68/2018, NN 97/2018,): 1. zaštita tla, prometnica i drugih objekata od erozije, bujica i poplava, 2. utjecaj na vodni režim i kvalitetu voda, 3. utjecaj na plodnost tla i poljodjelsku proizvodnju, 4. utjecaj na klimu i ublažavanje posljedica klimatskih promjena 5. zaštita i unaprjeđenje čovjekova okoliša,</p> <p>6. stvaranje kisika, ponor ugljika i pročišćivanje atmosfere, 7. rekreativna, turistička i zdravstvena funkcija, 8. stvaranje povoljnih uvjeta za divljač i ostalu faunu 9. povećan utjecaj zaštitnih šuma i šuma posebne namjene na bioraznolikost I Agencija za zaštitu okoliša (2015) je istaknula usluge regulacije šumskih ekosustava koje direktno ublažavaju posljedice i rizike koji navedeni u poglavlju „Pregled ranjivosti i rizika na klimatske promjene“, a to su: kontrola štetnika i bolesti, regulacija globalne klime kroz smanjenje koncentracije stakleničkih plinova (sekvestracija ugljika, pohranjivanje ugljika u šumi), regulacija mikro- i regionalne klime, ublažavanje odrona (stabilizacija tla i kontrola erozije), poplava (ublažavanje i smanjenje vodenih bujica), zaštita od oluja i zračnih struja. Zbog svega navedenog, nužno</p>	
--	--	--	---	--

			<p>je da Grad Labin u Strategiji da značajno mjesto da zaštititi šumskih ekosustava na svom području, poglavito šumskih ekosustava koji spadaju u Natura 2000 područja, jer su one bitan čimbenik u borbi protiv klimatskih promjena. U prostoru planiranju postoji trend širenja građevinskog zemljišta, nauštrb šumskog. Grad Labin bi trebao odgovorno odvagati koristi i štete od smanjenja šumskih površina. Da li je to u korist cijele zajednice ili pojedinaca jer štete od degradacije i/ili uništavanje ekosustava i klimatskih promjena uvijek plaća cijela zajednica. Također, bilo bi poželjno provesti mjere B-01-04. Uspostava sustavnog monitoring prirodnih ekosustava i B-02-02 Uspostava stručnog monitoring prirodnih stanišnih tipova i divljih vrsta za praćenje utjecaja i posljedica klimatskih promjena kako bi se analizirala očuvanost staništa, prisutnost i veličine populacija ugroženih vrsta, odredila prisutnost prijetnji i pritiske na staništa i populacije, te odredila potrebne mjere očuvanja. A dobivene rezultate trebalo bi uzeti kao pomoć u donošenju odluka prilikom prostornog planiranja. Dat ću osobni primjer, prilikom zamjene vodovodnih cijevi u Kranjcima, mjestu mog stanovanja, primijetila sam da je jedan krak cijevi postavljen prema šumi koji je zaista lijep primjer sastojine hrasta medunca. Za pretpostaviti će šumsko zemljište prenamijeniti ili već je u građevinsko. To je šteta jer je između ostalog navedeno šumsko područje stanište tri strogo zaštićene Natura 2000 vrste saproksilnih kornjaša (kukci) jelenka <i>Lucanus cervus</i>, velika hrastova strizibuba <i>Cerambyx cerdo</i> i velike četveropjegave strizibube <i>Morimus funereus</i></p>	
--	--	--	--	--

			<p>(NN 144/13, 73/16) što sam kartirala i dojavila u bazu Državnog zavoda za zaštitu prirode, danas u sklopu Hrvatske agencije za okoliš i prirodu. Prisutnost tih vrsta indikator je dobrog stanja samog staništa, koje posljedično pruža sve gore navedene usluge. Pretpostavljam da Grad Labin</p> <p>ne posjeduje podatke o stanju staništa i veličine populacije ključnih vrsta (o kojima ovisi funkcioniranje ekosustava) te ugroženih vrsta šumskih vrsta, a i vrsta na ostalim staništima (travnjaci, šikare, litoral) kojima upravlja. Stoga bi zaista trebao provesti aktivnost B-01-04 i B-02-02 te rezultate uzeti kao jednakovrijedne ekonomskim i ostalim interesima u prostornom planiranju. A u određenim situacijama dati im i prednost, kao što je primjer značajnog krajobraza Labin-Rabac- Prtlog. 4. U Strategiji je zanemaren sektor koji može značajno doprinijeti negativnim posljedicama klimatskih promjena, a to je građevinarstvo. U gradskim područjima prosječne dnevne i godišnje temperature su i za nekoliko stupnjeva veće nego u ruralnim zbog gustoće kuća, zgrada i cesta. Asfalt i beton skladišti toplinu koja se zadržava zbog visine i rasporeda zgrada te dolazi do pojave koja se zove toplinski otok. Osim toga u gradovima je zabilježeno povećano oborinsko otjecanje (Pauleit 2005, Niemelä, 2014). Navedeno će se i pogoršati uslijed klimatskih promjena čije su karakteristike globalno zatopljenje i povećan rizik od jakih neverina i poplava. Bilo bi poželjno u Strategiju uključiti i građevinski sektor kroz poticanje zelene gradnje: zeleni krovovi, vertikalna vegetacija (zeleni zidovi), gradnja hladnih, reflektirajućih</p>	
--	--	--	--	--

			<p>korova, zelenih parkirališta, hladnih pločnika, ali prilagodbe urbanog planiranja na klimatske promjene. Navedeno ima popratni pozitivni utjecaj i na povećanje bioraznolikosti u gradovima. U Dodatku 1. mjera koja se može povezati s građevinskim sektorom je B-07-02. Unaprijediti antropogene ekosustave u svrhu stvaranja staništa za divlje vrste (poticanje zelene arhitekture, zeleni pojasevi, skloništa za ptice i šišmiše). Tim više što se u gradu Labinu povećao broj supermarketa s pripadajućim asfaltnim parkiralištima koji upijaju toplinu te se šire stambena naselja. A i kod posljednjih građevinski zahvati u Labinu, kao što su primjerice nove stambene zgrade na Katurama uočljiv je korak unazad s pogleda prilagodbe na klimatske promjene. Postotak izgrađenosti i betonizacije samih parcela je maksimalan, a time raste jačina toplinskog otoka i problem oborinskog otjecanja. Starije su zgrade na Katurama s aspekta klimatskih promjena povoljnije izvedene sa zelenim površinama između zgrada koje upijaju oborinsku vodu i pozitivno djeluju na mikroklimu, a i u zgrade su udaljeniji što omogućuje bolju cirkulaciju zraka i odnošenje topline. I u prigradskim naseljima poput Kapelice i Breg Ivanovci vidljiv je trend izgradnje kuća sa daleko manjim okućnicama u odnosu na ranije. Kuće su bliže i zbijenije čime se i nekadašnja ruralnija naselja, u budućnosti mogu suočavati sa izraženijim problemima oborinskih voda i visoke</p> <p>temperature (toplinskih otoka) uslijed klimatskih promjena. Bilo bi poželjno da Grad u svojim planovima regulira postotak izgrađenosti kao i prikladnu veličinu građevinskih</p>	
--	--	--	--	--

			<p>čestica te potiče na pažljivi odabir položaja, veličine i međusobne udaljenosti zgrada i kuća te inzistira na pripadajućim zelenim površinama prikladne veličine. Iako to trenutno može djelovati kao ekonomski minus, u budućnosti može uštedjeti značajna sredstva na sanaciju šteta uzrokovanih klimatskim promjenama, smanjiti potrošnju energenata za hlađenje u ljetnim mjesecima i zasigurno povećava kvalitetu života i estetski izgled grada.</p> <p>5. U uvodnom dijelu navedeno je da su zakonski definirani sektori koji su najviše izloženi utjecaju klimatskih promjena. To su hidrologija i vodni resursi, poljoprivreda, šumarstvo, biološka raznolikost, turizam, zdravlje te upravljanje obalom i obalnim područjem. U Strategiji su zastupljena svi sektori osim upravljanje obalom i obalnim područjem, a bilo bi poželjno uključiti i njega. U Dodatku 1. mjera HM-05-02 se bavi time- Izrada preliminarne karte ranjivosti obalne infrastrukture, posebno vrijednih prirodnih lokaliteta (prirodna žala, prijelazne vode) i priobalnih krških vodnih resursa. Zadnjih godina uočljiv je porast mijenja strukture obalnog područja (Rabac, Sv.Marina). Primorski suhi travnjaci te gornji dijelovi stijena, koji spadaju u supralitoral (zona prskanja valova), mehanizacijom se pretvaraju u terase koje se manjim dijelom betoniziraju te nasipavaju šljunkom. A zamijećen je i trend nasipavanja plaža materijalom sitnijim od postojećeg (Tunarica, Sv. Marina). Iako se navedena područja ne nalaze na području grad Labina, dala sam ih kao primjer jer u njima auto kampove ima turistička kuća partner Strategije. U turističkom sektoru navedeno se definira kao uređivanje plaža, no u biološkom smislu to</p>	
--	--	--	--	--

			<p>je degradacija i uništavanje staništa. Na čvrstom (stjenovitom) tipu obale ne vladaju isti životni uvjeti kao na pomičnom (pjesak, valutice). Niveliranjem i betoniranjem supralitorala i primorskih suhих travnjaka kako bi se dobile površine pogodne za kupače, mijenjaju se životni uvjeti staništa (tip supstrata, vlažnost) te se direktno eliminira i njihova fauna (puževi svojte <i>Melarhappe neritoides</i>, cijanobakterije ili modrozelenе alge, izopodni račić svojte <i>Ligia italica</i> te ciripedni račić svojte <i>Chthamalus depressus</i> i flora poput petrovaca i mrižice) (Bakran- Petricioli, 2016). A tip obale ovisi o hidrološkim uvjetima koji ga uvjetuju. Zbog zahvata uređivanja i mijenjanja tipa obale, često dolazi do problema njihovog održavanja jer se zbog djelovanja valova uništavaju. Naneseni supstrat valovi odnose te on zatrpava sjedilačke organizme (alge, spužve, žarnjake) u većim dubinama i tamo mijenja, ako je prisutno, čvrsto</p> <p>morski dno u pomično, što negativno utječe na njegove životne zajednice. Zbog klimatskih promjena, kao što je navedeno u poglavlju „Pregled ranjivosti i rizika na klimatske promjene“ učestaliji će biti olujni udari, veći intenzitet i pojavnost valova, jači vjetrovi, obilnije i češće oborine te će obalno područje će biti naročito izloženo. Zdravi ekosustavi, za razliku od onih degradiranih, imaju veću vlastitu sposobnost obrane i oporavka. Navedeno bi se moglo usporediti s imunitetom zdravih i bolesnih osobe na korona virus, jer zdrave osobe imaju daleko manje posljedice zaraze. Zato je bitno ukloniti ostale stresore poput uništavanja i fragmentacije staništa, zagađenje krutim otpadom i otpadnim vodama, prelov i</p>	
--	--	--	---	--

			<p> smanjivanje brojnosti populacija kako bi se ekosustavi sami uspješnije obranili. Tim više nema mnogo drugih mogućnosti kako zaštititi prirodne ekosustave od globalnog povišenja temperature zraka, povišenja koncentracije CO₂, otapanja istog u vodi te zakiseljavanje mora već je ključ u otklanjanju i smanjivanju drugih stresora kako bi negativne posljedice klimatskih promjena bile što manje. Grad bi trebao, u vidu zaštite obala protiv klimatskih promjena, regulirati uređivanje plaža te ukinuti praksu razbijanje, niveliranja i nasipavanja prirodnih stijena te zajedno sa svojom turističkim partnerom promovirati prirodan izgled plaža što bi turisti 21.stoljeća trebali podržavati i cijeniti. Kao zaključak, bilo bi poželjno Strategiju koncipirati tako da pripremne mjere (mjere edukacije, izrade planova, dokumentacije) zahvate sve zakonski definirane sektore koji su najviše izloženi utjecaju klimatskih promjena. Također da pripremne mjere budu koncipirane tako da što više uključe planove za buduće aktivnosti kojima će se zaista i smanjiti koncentracija CO₂ u atmosferi ili umanjiti klimatske promjene, uz mjere sanacije istih. </p> <p> Primjedbe na pojedine članke ili dijelove nacрта akta ili dokumenta (prijedlog i mišljenje) </p> <p> Nadsektorska mjera - Prijedlog mjera prilagodbe i njihova provedba na lokalnim razinama, jačanje svijesti U opisu mjere u prvoj natuknici navedeno je da će se smanjiti emisija CO₂ sadnjom drveća. No, u ovom kontekstu je emisija pogrešan termin jer on označava količinu otpadnih plinova koje neki izvor, npr. industrijsko postrojenje, termoelektrana, motorno </p>	
--	--	--	--	--

			<p>vozilo, ispušta u okoliš u jedinici vremena (Hrvatska enciklopedija). Smanjenje emisije bi se postiglo kad bi se mjera odnosila na npr. neku tvornicu koja prilagodbom svoje proizvodnje počinje ispuštati manje CO₂. Drveća vežu ugljikov dioksid u procesu fotosinteze i smanjuje njegovu razinu/koncentraciju u atmosferi. Te bi se u prvoj natuknici termin emisija trebala zamijeniti sa razinom ili koncentracijom: smanjenje koncentracije CO₂ u atmosferi sadnjom drveća. U mjeri su uvrštene aktivnosti ŠU-05-05- Prilikom planiranja novih zelenih površina dati prednost drvenastim vrstama pred travom koja zahtijeva veliku potrošnju vode za održavanje, a drveće bolje utječe na smanjenje učinka toplinskog otoka i B-07-03- Poboljšati klimu urbanih</p> <p>područja (povećanje zadržavanja vode, prilagođavanje dizajna zelenih površina klimatskim promjenama izborom autohtonih biljnih vrsta i sorti. Ova namjera je pohvalna jer su brojna istraživanja provedena i dokazala ne samo općekorisne funkcije šuma, već i parkova, drvoreda, vrtova i ostalih zelenih površina u samim gradovima te bi bilo razumno primijeniti rezultata tih istraživanja. Gradski parkovi, vrtovi i drvoredi smanjuju gradski toplinski otok i uklanjaju polutante uz zraka, apsorbiraju ugljikov dioksid, proizvode kisik, imaju pozitivan utjecaj na otjecanje i upijanje oborinskih voda u tlo, snižavaju razinu buke od prometa i jačinu puhanja vjetra, smanjuju rizik erozije, pozitivno utječu na kruženje tvari u tlu te na kruženje vode kroz transpiraciju, staništa su životinja (Niemelä, 2011.) Osim toga parkovi i druge zelene</p>	
--	--	--	--	--

			<p>površine imaju dobar psihofizički učinak na građane jer smanjuju stres i pružaju prostor za fizičke aktivnosti. Bilo bi poželjno provesti Studiju o trenutnoj pokrivenosti Labina zelenim površinama, kao o stanju tih zelenih površina te zbog uočljive pojačane gradnje u Labinu zadnjih godina napraviti plan budućih zelenih površina. Trebalo bi analizirati da li su postojeće zelene površine dovoljne, da li će u budućnosti biti dovoljne te odrediti smjernice koliko zelenih površina po stanovniku Labin želi imati. U tom vidu postoje primjeri dobre prakse u svijetu. Berlin za cilj ima najmanje 6 m², a Leipzig 10 m² gradske zelene površine po stanovniku. Velika Britanija pak da stanovnici grada moraju imati pristup zelenom prostoru veličine najmanje 2 ha na udaljenosti od 300 m od mjesta stanovanja. A danski "Green City Guidelines" preporučuje da svaki građanin mora biti udaljen 500 m od zelene mreže. (Handley et al. 2003 Kabisch et.al 2016). Namjera da se buduće zelene površine obogate drvenastim, autohtonim vrstama je veoma dobra (ŠU-05-05, B-07-03). No, navedeno bi se moglo primijeniti i na postojeće travnjačke zelene površine poglavito na površine oko parkirališta trgovačkih centara i groblja. Asfaltna parkirališta pogoduju stvaranju toplinskih otoka, što bi drvoredi umanjili. Uz drvenaste vrste ne bi se trebalo zanemariti i sadnja grmlja jer određene vrste životinja žive ili gnijezde se upravo u tom sloju. Dobro isplanirane gradske zelene površine sa autohtonim vrstama bilja mogu doprinijeti zdravoj populaciji šišmiša i ptica u gradovima koji onda posredno smanjuju populaciju komaraca i glodavaca, potom podržavaju populacije</p>	
--	--	--	---	--

			<p>ugroženih kukca oprašivača, a i mogu funkcionirati kao koridor između fragmentiranih šumskih staništa. Nadsektorske mjere- Informiranje, praćenje, evaluacija mjera prilagodbe i ublažavanja Aktivnost P-06-03 - Uspostaviti sustavnu provedbu praćenja provedbe (monitoring) i vrednovanje provedbe (evaluaciju) cjelokupnog programa u višekriterijskoj analizi nije dobila potrebnih 3,3 boda da bude uvrštena u Tablicu 7. No, aktivnost je uključena u mjere. Sustav monitoringa i evaluacije programa je itekako potreban, no postavlja se pitanje zašto inicijalno ova aktivnost nije dobila potrebne bodove da listi prioriternih aktivnosti? Nadsektorske mjere- Integrirani pristup u rješavanju identificiranih problema te planiranje strukturalnih i nestrukturalnih rješenja za umanjene utjecaja klimatskih promjena na području Grada Labina te njihova provedba i/ili izgradnja HM-09-03- Planiranje strukturalnih i nestrukturalnih rješenja za umanjene utjecaja klimatskih promjena na akvatičke vodne sustave te njihova provedba i/ili izgradnja HM-02-01- Izrada projektne dokumentacije za izgradnju novih i dogradnju postojećih sustava akumulacija i retencija u sklopu hidrotehničkih sustava s višenamjenskim korištenjem HM-02-02- Izgradnja novih i dogradnja postojećih sustava akumulacija i retencija u sklopu hidrotehničkih sustava s višenamjenskim korištenjem Navedene aktivnosti nisu uključene nakon višekriterijske analize na listu prioriternih aktivnosti, no uključene su u mjere koje će se provoditi. Koji se kriterij primjenjivao na njihovo uvrštavanje? U odjeljku Vrednovanje aktivnosti prilagodbe istaknuto je da smisleno provoditi aktivnosti iz</p>	
--	--	--	--	--

			<p>Tablice 7. a iznimka je ukoliko je Grad već izradio potrebnu dokumentaciju i planiranje za infrastrukturne mjere, u tom slučaju savjetuje se započeti/nastaviti s infrastrukturnim mjerama. No, u statusu provedbe ove mjere, stoji da nije započeto.</p> <p>U obje mjere Požari i šumarstvo nedostaje opis što samu mjeru čini nedorečenom. Također, za navedene mjere obrane od požara stoji da mjera ne utječe na ublažavanje odnosno smanjene CO2, iako se u požarima gorenjem oslobađa CO2 i uništava se drveće i druge biljke ga koje fotosintezom uklanjaju iz atmosfere. Dok je primjerice za B09-01 Organizirati stručna predavanja i radionice u sektoru bioraznolikost navedeno da će aktivnost smanjiti CO2 iako samo održavanje radionica i predavanja to neće učiniti već bi to učinila aktivna implementacija njihovih rezultata. Zato bi bilo poželjno u Strategiju uključiti i opis kriterija za određivanje utjecaja na ublažavanje (smanjenje CO2) pojedine mjere kako bi se izbjegle nedorečenosti i nedoumice.</p> <p>Turizam-Tiskanje promotivnih materijala i ostale propagandne aktivnosti kojima će se širiti saznanje o nužnosti prilagodbe Aktivnost T-02-02- Tiskanje promotivnih materijala i ostalih propagandnih aktivnosti kojima će se širiti saznanje o nužnosti prilagodbe, a koji će se uputiti subjektima u turizmu dvaput se ponavlja, u posebnoj mjeri unutar turizma te zajedno s nekoliko ostalih aktivnosti u prvoj navedenoj nadsektorskoj mjeri. Time se stječe širi dojam aktivnosti koje će se provoditi, a ustvari se dupliciraju. Pa bi bilo poželjno</p>	
--	--	--	--	--

			<p>odrediti unutar koje mjere će se aktivnost provesti.</p> <p>Bioraznolikost- Osigurati financiranje mjera ublažavanja i prilagodbe kroz strukturne i ostale fondove EU, Obzor 2020 program, LIFE program, i drugo. Aktivnost B-08-02 - Osigurati financiranje mjera ublažavanja i prilagodbe kroz strukturne i ostale fondove EU, Horizon 2020 program, LIFE program, i drugo., također je već</p> <p>svrstana u nadsektorsku mjeru koja je treća po redu navedena. Osim toga u opisu stoji da će se baviti praćenjem aktualnih natječaja na nacionalnoj i međunarodnoj razini s ciljem financiranja definiranih mjera te pisanje projektnih prijedloga u svrhu prijave na natječaje. No, ako je sektor nazvan bioraznolikost onda bi se on trebao baviti upravo time, a ne pronalaženjem financiranja ostalih mjera, što bi spadalo u nadsektorsku kategoriju. Odnosno, ovaj sektor bi se trebao tražiti financiranja projekata poput kartiranja staništa i vrsta, monitoring, revitalizacija degradiranih područja, reintrodukcija nestalih vrsta, uklanjanje stresora iz ekosustava, prevencija invazivnih vrsta, jačanje kapaciteta stručnih timova, zapošljavanje stručnjak (B-05-01, B-06-01, B-06-02, B-08-01, B-03-01, B-03-02).</p> <p>Bioraznolikost- Organizirati stručna predavanja i radionice Aktivnost B-09-01 Organizirati stručna predavanja i radionice, nije bila navedena u Tablici 7. rezultata višekriterijske analize. No, i ona je uvrštena u planirane mjere provedbe. Ponovno, se postavlja pitanje kriterija. U šturom opisu nisu navedene teme predavanja i radionica. S tim da ako se ova aktivnost nadovezuje na prethodnu iz sektora</p>	
--	--	--	---	--

			<p>bioraznolikosti, treba ponovno istaknuti da bi teme predavanja i radionica trebale biti vezane uz samu zaštitu ekosustava od klimatskih promjena kako bi primjereno mogle biti svrstane u sektor bioraznolikost.</p> <p>Vodoopskrba i odvodnja- Daljnji razvoj sustava odvodnje na području Grada Labina Aktivnost HM-06-07 Lokalno zadržavanje, retencioniranje i infiltracija oborinskih voda i smanjenje pritiska na kanalizirane ili cijevne odvodne sustave nije navedena u Tablici 7. rezultata višekriterijske analize, a uvrštena u planirane mjere provedbe.</p> <p>Zdravlje- Priprema, promocija i provedba edukativnih radionica za ključne dionike s međunarodnim iskustvom i razmjena iskustava na lokalnoj razini Aktivnost ZD-08-03 - Priprema, promocija i provedba edukativnih radionica za ključne dionike s međunarodnim iskustvom i razmjena iskustava na regionalnoj i nacionalnoj razini nije navedena u Tablici 7. rezultata višekriterijske analize, a uvrštena u planirane mjere provedbe</p>	
Red broj	Sudionik savjetovanja (ime i prezime odnosno naziv organizacije)	Članak ili drugi dio nacrtu na koji se odnosi prijedlog ili mišljenje	Tekst zaprimljenog prijedloga ili mišljenja	Status prijedloga ili mišljenja (prihvatanje/neprihvatanje s obrazloženjem)

2.	Ana Paliska	Načelni prijedlozi i mišljenja na nacrt kompletnog akta ili dokumenta	<p>Nedovoljno prikazano i analizirano sadašnje stanje, sadašnji ekološki otisak grada, nisu npr. prikazani ni najveći zagađivači u Labinu i bližoj okolini, a ni posljedice masovnog turizma koje utječu na klimatske promjene. Porast temperature je posljedica, nedovoljno prikazani uzroci kojim se aktivnostima na području Labina pridonosi globalnom zatopljenju. Smatram da je to bilo potrebno kako bi se predvidjeli budući koraci.</p> <p>U dijelovima Nacrt izgleda samo kao zadovoljenje forme</p>	<p>Prijedlozi se ne prihvaćaju.</p> <p>Zajedničkom analizom prijedloga od strane predlagatelja, predstavnika Grada Labina i izrađivača Strategije zaključeno je kako bi uključivanje svih navedenih prijedloga iziskivalo kompletnu reviziju dokumenta zbog dostupnosti novih ulaznih podataka kojih u vrijeme izrade Strategije nisu bili dostupni ili su bili zastarjeli. Kako nam u 2022. godine slijedi obvezna revizija dokumenta svi navedeni prijedlozi biti će dostupni odabranom izrađivaču revizije Strategije. Jedna od aktivnosti koju će Grad posebno istaknuti biti će uključivanje zainteresiranog građanstva i zaprimanje njihovih prijedloga već pri izradi dokumenta.</p>
		<p>Primjedbe na pojedine članke ili dijelove nacrt akta ili dokumenta (prijedlog i mišljenje)</p>	<p>Prijedlozi vezano za dopunu navedenih mjera koje je Grad Labin odabrao kao prioritetne mjere u prvoj fazi:</p> <p>1. Jačanje svijesti</p> <ul style="list-style-type: none"> - edukacija djece i mladih te njihovo aktivno uključivanje u podizanje ekološke svijesti - organiziranje akcija čišćenja obale koje će poticati i organizirati Grad Labin uz uključivanje Turističke zajednice, civilnog društva i građanstva - očuvanje zelenih površina unutar gradskih naselja, očuvanje netaknute prirode značajnog krajobraza kao gradske riznice bioraznolikosti - stvaranje gradskih vrtova - edukacija građanstva o kompostiranju - edukacija građanstva o štetnom utjecaju plastičnog otpada na okoliš - edukacija ribara o količinama ribarskog alata u moru i o njegovu nepovoljnom utjecaju na okoliš - podizanje svijesti o važnosti očuvanja ekosustava, staništa, divljih vrsta, zaštićenih područja prirode te smanjenje 	<p>Prijedlozi se ne prihvaćaju.</p> <p>Zajedničkom analizom prijedloga od strane predlagatelja, predstavnika Grada Labina i izrađivača Strategije zaključeno je kako bi uključivanje svih navedenih prijedloga iziskivalo kompletnu reviziju dokumenta zbog dostupnosti novih ulaznih podataka kojih u vrijeme izrade Strategije nisu bili dostupni ili su bili zastarjeli. Kako nam u 2022. godine slijedi obvezna revizija dokumenta svi navedeni prijedlozi biti će dostupni odabranom izrađivaču revizije Strategije. Jedna od aktivnosti koju će Grad posebno istaknuti biti će uključivanje zainteresiranog građanstva i zaprimanje njihovih prijedloga već pri izradi dokumenta.</p>

			<p>antropogenog utjecaja na ta područja</p> <p>2. Poticanje i implementacija kružnog gospodarstva</p> <p>- razdvajanje i prikupljanje biotpada, njegovo kompostiranje s ciljem dohranjivanja zelenih gradskih površina</p> <p>3. Požari i šumarstvo</p> <p>Pri stvaranju protupožarnih putova i prometnica oni to doista trebaju i biti. Njihova namjena treba biti zaštita šuma, a ne izlike i podloge za uređene urbanističke staze i daljnje urbanizacije. Protupožarni putovi i prometnice trebaju se raditi kroz šume, a ne uz more i stijene jer je u ovom slučaju cilj zaštita šuma, a ne stijena.</p> <p>Grad Labin treba se uključivati u javna savjetovanja Hrvatskih šuma, i voditi računa o tome kakve se šumske prometnice planiraju na njegovom području, a to treba činiti isključivo s namjerom zaštite šuma i ostale bioraznolikosti, na što se, između ostalog, obvezuje i svojom prostornom dokumentacijom. O svemu tome Grad Labin treba informirati građanstvo.</p> <p>Za sve protupožarne prometnice koje zbog svoje širine ulaze u kategoriju primarne šumske infrastrukture Grad Labin treba od Hrvatskih šuma zatražiti glavni projekt s ciljem zaštite šuma, slivova voda i ostale bioraznolikosti, a koji je za tu kategoriju šumskih prometnica obvezan. Također, Grad Labin treba spriječiti mogućnost prolaska motornih vozila protupožarnim cestama, i to onih motornih vozila koji se ne koriste u svrhu zaštite šuma ili sprječavanja požara. Glavni projekti, ako se takve šumske prometnice stvaraju na području grada, moraju biti</p>	
--	--	--	--	--

			<p>javno dostupni na stranicama Grada Labina.</p> <p>U protupožarnoj zaštiti prvenstvo treba dati održavanju postojećih putova u njihovoj sadašnjoj širini te raščišćavanju nekadašnjih putova (u širini u kojoj su nekada postojali) koji su zbog neodržavanja zarasli.</p> <p>4. Turizam</p> <ul style="list-style-type: none"> - propitivati posljedice masovnog turizma s ciljem njihova sprječavanja i s ciljem zaokreta prema održivom turizmu prema svim aspektima održivog razvoja - u viziji turizma provoditi zaštitu općeg i javnog dobra, zaštitu prirode i kulturne baštine - istražiti kulturnu baštinu značajnog krajobraza, zaštititi je i valorizirati - održavati kulturnu baštinu na području grada - očuvati netaknutu prirodnu obalu, šume i ostalu bioraznolikost značajnog krajobraza s ciljem održivog razvoja, outdoor turizam u tom području provoditi kao turizam u netaknutoj prirodi što u svojoj osnovi outdoor turizam i jest, očuvanje netaknute prirode, a ne komocija i devastacija prirode. - veću pažnju posvećivati zaštiti mora kao jednoj od polazišnih točaka labinskog turizma <p>4. Bioraznolikost</p> <ul style="list-style-type: none"> - u sklopu europskih fondova provoditi temeljito čišćenje podmorja s ciljem zaštite morske bioraznolikosti i mora kao najvećeg proizvođača kisika na Zemlji - u sklopu europskih fondova provesti istraživanja i zaštitu bioraznolikosti kopna i mora značajnog krajobraza 	
--	--	--	--	--

			<p>- uvrstiti Uvalu Prtlog u ekološku mrežu Natura 2000, za koju mi je dosad poznato:</p> <p>1140 - Muljevita i pješčana dna izložena zraku za vrijeme oseke 1120 - Naselja posidonije (Posidonion oceanicae) 1170 - Grebeni 6220 - Eumediteranski travnjaci 62A0 - Istočno submediteranski suhi travnjaci</p> <p>- preispitivati mogućnosti širenja ekološke mreže Natura 2000 od Uvale Prtlog do Remca</p> <p>- spriječiti daljnu betonizaciju labinske obale s ciljem očuvanja prirodne obale sa svrhom zaštite bioraznolikosti</p> <p>- postojeće uređene plaže u Rapcu nasipavati prema najvišim standardima zaštite okoliša, činiti to čim rjeđe i onemogućiti širenje uređenih plaža s ciljem zaštite bioraznolikosti</p> <p>- istraživanje i praćenje invazivnih vrsta u moru i na kopnu</p> <p>- mjerenje kakvoće mora na širem području labinske obale, praćenje temperature mora i podizanje razine mora</p> <p>5. Vodoopskrba i odvodnja</p> <p>- izrada pročištača 3. stupnja MBR tehnologije u Rapcu s ciljem zaštite ekološke mreže u neposrednoj blizini te svih ostalih osjetljivih uvala i ekoloških mreža u bližoj i široj okolini dosadašnjeg područja velikog zagađivanja podmorskih ispusta, tj. s ciljem zaštite mora općenito</p> <p>- praćenje stanja i zaštita prirodnih slivova voda koji utječu u more i s njim čine nerazdvojljiv ekosustav</p>	
--	--	--	--	--